Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Muistio

Työ- ja elinkeinoministeriö
Erityisasiantuntija Katariina Särkänne

27.2.2025

VN/1514/2022
VN/1514/2022-TEM-65

Työ- ja elinkeinoministeriön vastine talousvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä HE 197/2024 vp

Työ- ja elinkeinoministeriötä kiittää mahdollisuudesta toimittaa vastine talousvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta (HE 197/2024 vp). Ministeriötä on pyydetty ottamaan vastineessa kantaa valiokunnan asiantuntijakuulemisissa sekä kirjallisissa lausunnoissa esitettyihin näkökohtiin ja kommentoimaan ehdotusta sekä esittämään mahdollisia ratkaisuehdotuksia erityisesti vastinepyynnössä eriteltyjen kysymysten osalta.

Yhteislaskutus

Nykyisin yhteislaskutus on pääsääntöisesti mahdollinen ainoastaan paikalliselle myyjälle, jonka konsernin verkkoyhtiö vastaa asiakkaan verkkopalvelusta. Malli vääristää tämän vuoksi kilpailua suosimalla paikallista myyjää. Vastaavasti suuri osa asiakkaista saa erilliset laskut myynnistä ja verkkopalvelusta, usein vieläpä erilaisella maksuaikataululla. Yhteislaskutus auttaisi asiakkaita hahmottamaan paremmin sähkökustannuksensa. Tämä puolestaan auttaisi asiakkaita toimimaan paremmin markkinoilla.

Tietyt jakeluverkonhaltijat ovat jo nykytilanteessa tarjonneet yhteislaskutuksen mahdollisuutta. Käytännössä tämä on tapahtunut yhtiökohtaisen sopimusmallin pohjalta, verkkoyhtiön tarjotessa esimerkiksi kaikille markkinoilla oleville sähkönmyyntiyhtiöille yhteislaskutuksen mahdollisuutta samoilla sopimusehdoilla, niin sanotusti läpilaskutuksena. Yhteislaskutus ei kuitenkaan ole ollut laajasti käytössä samaan konserniin kuuluvien vähittäismyyjien ja verkkoyhtiöiden ulkopuolella.

Vaihtoehtoinen sääntelyratkaisu nykytilan muuttamiseksi olisi pakollinen erillislaskutus, jolloin myös jakeluverkonhaltijan kanssa samaan konserniin kuuluvien vähittäismyyjien tulisi laskuttaa sähkön myynti erikseen. Ministeriö katsoo kuitenkin, että pakollinen erillislaskutus huonontaisi loppukäyttäjien asemaa nykytilanteeseen verrattuna, eikä vaihtoehdon siksi arvioida olevan kannatettava.

Sääntelyvaihtoehtona voitaisiin nähdä myös vähittäismyyjille pakollinen yhteislaskutus. Tarjottavien laskutusmallien valinnan jättämisen myyntiyhtiöiden harkintaan arvioidaan kuitenkin soveltuvan kilpailluille markkinoille, jossa vähittäismyyjät toimivat, ja joissa asiakas voi halutessaan valita sähkönmyyntiyhtiön myös laskutusmalliin liittyvin perustein. Yhtiöt voivat näin arvioida oman liiketoimintamallinsa lähtökohdista, kannattaako niiden tarjota pelkkää erillislaskutusta tai yhteislaskutusta vai molempia. Lisäksi malli, jossa yhteislaskutus olisi vähittäismyyjille pakollista, ja lisäksi myyjien edellytettäisiin asettavan vakuus jakeluverkonhaltijan saatavien turvaamiseksi sekä kantavan asiakkaisiin kohdistuva luottotappioriski, voisi osoittautua haasteelliseksi uusien yritysten markkinoillepääsyn suhteen.

Edellä esitetyn perusteella ministeriö katsoo mahdollisten sääntelyvaihtoehtojen nykytilanteen muuttamiseksi rajoittuvan vapaaehtoiseen yhteislaskutukseen. Ministeriö näkee ensisijaisen tärkeänä, että yhteislaskutusmalli olisi toimiva sekä vähittäismyyjien että jakeluverkonhaltijoiden näkökulmasta, ei kohtuuttomasti lisäisi kummankaan osapuolen riskejä, sen käyttöönotto olisi houkuttelevaa, eikä se muodostaisi turhan sääntelytaakan riskiä.

Yhteislaskutuksessa luottotappioriskin jakautuminen vähittäismyyjän ja verkonhaltijan välillä on haastava kysymys. Talousvaliokuntaan toimitetuista lausunnoista ilmenee, että yhteislaskutuksen toteutus luottotappioriskin jakautumisen osalta jakaa näkemyksiä paitsi vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden välillä myös eri verkonhaltijoiden kesken.

Luottotappioriskin ollessa jaettu vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan välillä (hallituksen esityksen malli) asiakasriskiä kohdentuisi verkonhaltijaan sen saatavien osalta. Jos yhteislaskutus olisi käytössä laajasti ja asiakasluottotappioriski kohdentuisi täysin vähittäismyyjiin, vähenisi verkonhaltijoiden asiakasriski merkittävästi toimialatasolla. Verkonhaltijalla olisi kuitenkin hallituksen esityksen mukaisessa mallissa heikompi mahdollisuus saataviensa hallintaan vähittäismyyjän hoitaessa perintätoimet. Mallia ei ole tarkoitettu vaikuttamaan siten, että jakeluverkonhaltijalta katoaisi täysin kontrolli saataviinsa. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena olisi keskittää laskutus- ja perintäprosessi vähittäismyyjälle, mutta jakeluverkonhaltijan saatavan omistus ei siirtyisi vähittäismyyjälle. Ministeriö kuitenkin katsoo talousvaliokunnalle toimitettujen asiantuntijalausuntojen valossa, että mallin toteuttaminen edellyttäisi jakeluverkonhaltijan roolin vahvistamista maksujen hallinnan ja perinnän osalta, vähittäismyyjän perintävelvoitteen selkeyttämistä sekä sen varmistamista, ettei jakeluverkonhaltijoiden saatavien realisoitumisessa esiintyisi merkittävää viivettä. Toimiala on myös tuonut esiin, että malli olisi alla esitettyä vaihtoehtoa haastavampi toteuttaa muun muassa tietojärjestelmävaatimusten ja laskutusjärjestelyjen vuoksi. Tämä heijastuisi käyttöönoton kustannuksiin ja aikatauluun.

Luottotappioriskin ollessa kokonaisuudessaan vähittäismyyjällä (lausuntokierroksella ollut malli) kohdistuisi myyjään merkittävä asiakasluottoriskin kasvu, mutta toisaalta vähittäismyyjällä olisi myös kontrolli perintätoimiin. Jakeluverkonhaltijan yksittäisiin asiakkaisiin kohdentuvat luottotappioriskit korvautuisivat vähittäismyyjiin kohdistuvalla luottotappioriskillä, jota toisaalta tasapainottaisi esitetyn 105 j §:n mukainen vakuuden edellyttämisen mahdollisuus. Asiakasluottotappioriskin kohdentuessa vähittäismyyjään malli voisi vähentää yhteislaskutuksen käyttöönoton houkuttavuutta vähittäismyyjille ja toisaalta rajata yhteislaskutuksen toteutettavuutta käytännössä vain vakavaraisimpiin vähittäismyyjiin, lisäten näin niiden kilpailuetua. Verkonhaltijoilla olisi velvoite toteuttaa yhteislaskutuksen edellyttämät järjestelmämuutokset, vaikka yhteislaskutuksen käyttöönotto jäisi vähäiseksi. Näin ollen malli voisi pahimmillaan johtaa tilanteeseen, jossa yhteislaskutuksen käyttöönotto olisi hyvin vähäistä, mutta jakeluverkonhaltijoille aiheutuisi kuitenkin sääntelytaakkaa ja kustannuksia.

Molempiin edellä esitettyihin malleihin liittyy haasteita, ja niiden ratkaiseminen voi edellyttää monimutkaista mallia. Vaikka ministeriö katsoo yhteislaskutuksessa olevan hyötyjä sekä asiakkaan osalta että nykytilan kilpailuneutraliteetin parantamiseksi, voi hyötyjen painoarvo jäädä kokonaisarvioinnissa riittämättömäksi, jos lopullinen malli on liian monimutkainen, kustannusraskas tai vaikea toteuttaa. Lisäksi tunnistetaan myös riski siitä, että luottotappion kohdentuessa vähittäismyyjälle ei sääntelymuutoksella välttämättä saavutettaisi merkittävää muutosta nykytilanteeseen, jos vain harva toimija tarjoaisi yhteislaskutusta. Mallia, joka loisi ylimääräistä sääntelytaakkaa, monimutkaistaisi markkinoiden toimintaa ja johon kaikki osapuolet eivät pystyisi sitoutumaan, perustellumpana vaihtoehtona voidaan nähdä pitäytyminen nykytilanteessa.

Jos yhteislaskutuksen sääntelyä päätetään edistää, ministeriö näkee valiokunnalle toimitettujen lausuntojen perusteella toimivimpana vaihtoehtona palaamisen hallituksen esityksen lausuntoversion mukaiseen malliin pohjautuvaan ratkaisuun. Ministeriö katsoo tämän kuitenkin edellyttävän, että yhteislaskutuksen piirissä olevien saatavien perinnästä säännellään edelleen tarvittavilta osin, ja että pyritään varmistamaan yhteislaskutuksen mahdollisimman laaja toteutettavuus vähittäismyyjien näkökulmasta. Kokonaisuudessaan tulisi välttää tilanne, jossa malli otettaisiin käyttöön vain vähäisissä määrin, jolloin turhaan luotaisiin sääntelytaakkaa ja kustannuksia markkinatoimijoille sekä sidottaisiin viranomaisten valmisteluresursseja jatkovalmistelun osalta.

Ministeriö katsoo, että lausuntoversioon pohjautuva malli edellyttäisi seuraavat muutokset esitettyihin 105 i – 105 k §:ään:

105 i §

Yhteislaskutus

Jos loppukäyttäjän sähkönkäyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeella tai sähkönkäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa, vähittäismyyjä voi loppukäyttäjän pyynnöstä tai tämän suostumuksella tarjota sähköntoimituksen ja sähkönjakelun sisältämän palvelun laskutusta yhdellä laskulla (*yhteislaskutus*). Yhteislaskutuksen käyttöönotosta tulee

sopia vähittäismyyjän ja loppukäyttäjän välillä kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla. Jos vähittäismyyjä tarjoaa yhteislaskutusmahdollisuutta, sen on tarjottava sitä loppukäyttäjille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Yhteislaskutuksen tarjoamisesta yksittäiselle loppukäyttäjälle voidaan kieltäytyä vain painavasta syystä.

Yhteislaskutuksessa loppukäyttäjä maksaa koko laskun loppusumman vähittäismyyjälle. Vähittäismyyjän tulee ~~tilittää~~ **maksaa** jakeluverkonhaltijalle tämän ~~osuus~~ **saatava**~~saatavaan kohdistuvasta loppukäyttäjän suorituksesta. Jos loppukäyttäjä on riitauttanut vain vähittäismyyjän osuuden laskusta, vähittäismyyjän tulee siirtää jakelupalvelun osuus loppukäyttäjän suorituksesta jakeluverkonhaltijalle~~.

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan tulee toimittaa yhteislaskutuksen edellyttämät tiedot sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön. Vähittäismyyjän on ilmoitettava jakeluverkonhaltijalle loppukäyttäjän maksulaiminlyönneistä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön kautta **yhteislaskutuksen päättyessä loppukäyttäjän maksulaiminlyönneistä johtuvasta syystä**.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä yhteislaskutuksessa jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän välillä sovellettavista ehdoista. Ehdot on valmisteltava koordinoidusti verkonhaltijoiden kanssa ja niiden valmistelussa on kuultava vähittäismyyjiä sekä asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja muita sähkömarkkinoiden osapuolia. Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on yhteislaskutuksessa sovellettava Energiaviraston vahvistamia ehtoja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan välisestä maksuajasta ja -järjestelyistä sekä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön toimitettavista tiedoista.

105 j §

Jakeluverkonhaltijan velvollisuus osallistua yhteislaskutukseen

Jakeluverkonhaltijalla on velvollisuus osallistua yhteislaskutukseen vähittäismyyjän pyynnöstä, kun yhteislaskutuksesta on sovittu vähittäismyyjän ja loppukäyttäjän välillä.

Jakeluverkonhaltija voi edellyttää vähittäismyyjää asettamaan vakuuden yhteislaskutukseen liittyvien saataviensa turvaamiseksi ~~vähittäismyyjästä johtuvien jakeluverkonhaltijan saatavien tilityksen puutteiden tai laiminlyöntien varalle~~. Jakeluverkonhaltija voi kieltäytyä yhteislaskutuksen järjestämisestä, jos vähittäismyyjä ei aseta riittävää vakuutta. Jakeluverkonhaltija~~n~~ voi vaatia vakuuden, jos vähittäismyyjän luottokelpoisuus on julkisesti saatavilla oleviin kriteereihin perustuen alentunut. Vähittäismyyjän on toimitettava jakeluverkonhaltijalle selvitys luottokelpoisuudestaan.

Jos vakuus arvioidaan tarpeelliseksi, sen enimmäismäärä lasketaan siten, että se on arvio vähittäismyyjän jakeluverkonhaltijan alueella seuraavan kolmen kuukauden aikana toimittamasta energian määrästä kilowattitunteina kerrottuna keskimääräisellä verollisella jakelupalvelumaksulla (sentteinä kilowattitunnilta ja lisättynä jakelupalvelun perusmaksuilla seuraavan kolmen kuukauden ajalta. Vakuuden tarvetta ja määrää on tarkasteltava uudestaan viimeistään, kun vakuusvaateen edellytyksissä tai vakuuden määrän perusteissa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus päättää yhteislaskutus ilmoittamalla siitä vähittäismyyjälle, jos vähittäismyyjä laiminlyö olennaisesti yhteislaskutukseen liittyvän maksuvelvollisuutensa tai muut velvollisuutensa. Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava loppukäyttäjälle siirtymisestä takaisin erillislaskutukseen viivytyksettä.

Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava Energiavirastolle 5 momentissa tarkoitetusta yhteislaskutuksen päättämisestä. Energiavirasto arvioi ilmoituksen johdosta, onko vähittäismyyjä määrättävä yhteislaskutukseen liittyvien velvoitteiden rikkomisen vuoksi keskeyttämään yhteislaskutus myös muiden jakeluverkonhaltijoiden kanssa määräajaksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetun vakuuden asettamisesta ja sen laskentaperusteista sekä 5 momentissa tarkoitetussa yhteislaskutuksen päättämisessä noudatettavasta menettelystä.

105 k §

Yhteislaskutettavan saatavan perintä

Vähittäismyyjällä on ilman erillistä sopimusta oikeus periä jakeluverkonhaltijan osuus yhteislaskusta loppukäyttäjältä ~~ja toimia yhteislaskun velkojana~~. Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään tietojen salassapidosta, verkonhaltijalla on oikeus antaa vähittäismyyjälle yhteislaskun asianmukaista perimistä varten välttämättömät tiedot. Perimistä varten saatujen henkilötietojen suojasta säädetään erikseen.

~~Yhteislaskussa on eriteltävä vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan osuudet niin, että loppukäyttäjä voi tarvittaessa kohdistaa maksunsa tai vaatia sen kohdistamista vain jompaankumpaan osuuteen~~. Jakeluverkonhaltija ei saa periä yhteislaskua koskevia saatavia suoraan loppukäyttäjältä tai siirtää niitä muiden perittäväksi sinä aikana, kun **saatavia perii** vähittäismyyjä ~~toimii velkojana~~. Loppukäyttäjän vähittäismyyjälle suorittama maksu on pätevä jakeluverkonhaltijaa kohtaan. ~~Myös~~

~~loppukäyttäjän ja vähittäismyyjän välinen sopimus maksuajasta, maksutavasta tai muusta saatavan maksamiseen liittyvästä järjestelystä sitoo jakeluverkonhaltijaa.~~

Perittäessä yhteislaskutettavaa saatavaa vähittäismyyjän tai perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan on ilmoitettava kuluttajalle, mihin hän voi ottaa yhteyttä sopiakseen mahdollisista maksujärjestelyistä. Yhteislaskutettavien saatavien perinnässä noudatetaan muutoin saatavien perinnästä annettua lakia (513/1999). Yhteislaskutettavan saatavan perintää koskevien säädösten noudattamista valvoo kuluttaja-asiamies silloin, kun perintä koskee kuluttajasaatavaa.

Vähittäismyyjä tai sen lukuun toimiva taho vastaa 103 §:ssä tarkoitetusta sähkönjakelua tai sähköntoimitusta koskevasta katkaisuvaroituksesta. Vähittäismyyjän laiminlyönti jakelumaksujen osuuden tilittämisestä jakeluverkonhaltijalle loppukäyttäjästä riippumattomasta syystä ei muodosta 102 tai 103 §:ssä tarkoitettua perustetta sähkönjakelun keskeyttämiselle.

Esitettyjen muutosten lisäksi ministeriö katsoo mallin tasapainottamiseksi olevan keskeistä, että yhteislaskutusta koskevan alemman asteisen sääntelyn valmistelussa varmistetaan vähittäismyyjien riittävät edellytykset yhteislaskutuksen toteuttamiseen. Tärkeänä nähdään välttää tilanne, jossa vähittäismyyjät asiakasluottotappioriskin kantamisen lisäksi päätyisivät luotottamaan jakeluverkonhaltijoita. Tältä osin alemman asteisessa sääntelyssä olisi tärkeää esimerkiksi varmistaa sellaiset maksatusajat vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan välisessä suhteessa, että vähittäismyyjällä olisi riittävästi aikaa saada loppukäyttäjiltä jakelupalvelua koskeva maksun osuus.

Oikeudellisesti haasteellisena kysymyksenä lausuntoversioon pohjautuvassa mallissa tunnistetaan tilanteet, joissa vähittäismyyjä asetetaan konkurssiin tai jossa vähittäismyyjä aloittaa yrityssaneerauksen. Vähittäismyyjän konkurssin ja yrityssaneerauksen suhteen yhteislaskutuksessa voidaan tunnistaa kuusi erilaista tilannetta: 1) vähittäismyyjä asetetaan konkurssiin kun loppukäyttäjä on maksanut saatavan, mutta vähittäismyyjä ei ole maksanut verkonhaltijan saatavaa verkonhaltijalle; 2) yrityssaneerausmenettely aloitetaan kun loppukäyttäjä on maksanut saatavan, mutta vähittäismyyjä ei ole maksanut verkonhaltijan saatavaa verkonhaltijalle; 3) vähittäismyyjä asetetaan konkurssiin kun loppukäyttäjä ei ole maksanut saatavaa, eikä vähittäismyyjä ole maksanut verkonhaltijan saatavaa verkonhaltijalle; 4) yrityssaneerausmenettely aloitetaan kun loppukäyttäjä ei ole maksanut saatavaa, eikä vähittäismyyjä ole maksanut verkonhaltijan saatavaa verkonhaltijalle; 5) vähittäismyyjä asetetaan konkurssiin kun loppukäyttäjä ei ole maksanut saatavaa, mutta vähittäismyyjä on maksanut verkonhaltijan saatavan verkonhaltijalle; ja 6) yrityssaneerausmenettely aloitetaan kun loppukäyttäjä ei ole maksanut saatavaa, mutta vähittäismyyjä on maksanut verkonhaltijan saatavan verkonhaltijalle. Kussakin tilanteessa joudutaan maksukyvyttömyyssääntelyn puitteissa arvioimaan loppuasiakkaan tai verkonhaltijan saatavan suhdetta vähittäismyyjän konkurssipesän varoihin tai yrityssaneerausvelkaan. Esimerkiksi 1 kohdan mukaisen tilanteen osalta konkurssilaista (120/2004) ei arvioida ainakaan suoraan seuraavan sitä, että rahavarat, jotka sähkön vähittäismyyjä on perinyt loppukäyttäjältä jakeluverkkoyhtiön lukuun, mutta joita sähkön vähittäismyyjä ei ole vielä maksanut eteenpäin jakeluverkonhaltijalle, eivät missään tilanteessa voisi kuulua sähkön vähittäismyyjän konkurssipesään. Merkitystä on sähkön vähittäismyyjän omalla toiminnalla ja sillä, voidaanko jakeluverkonhaltijan lukuun perityt rahavarat sähkön vähittäismyyjän konkurssitilanteessa tosiasiallisesti erottaa sähkön vähittäismyyjän omista rahavaroista. Jakeluverkonhaltija voivat yhteislaskutuksessa olla pakotettuja ottamaan tämän riksin, joskin sitä lieventää ehdotettuun 105 j §:ään sisältyvä mahdollisuus vakuuden edellyttämiseen.

Ministeriö ei vastusta lausunnoissa esitettyä yhteislaskutusta koskevan sääntelyn voimaantulon viivästyttämistä esitetystä voimaantulopäivästä 1.9.2026. Voimaantulon myöhempi ajankohta voi olla erityisen perusteltu, jos keskeisesti mallin tasapainottamiseen liittyviä kysymyksiä arvioidaan alemman asteisen sääntelyn valmistelun yhteydessä.

Kiinteistöliitto on lausunnossaan esittänyt, että vähittäismyyjän tulisi voida valita tarjota yhteislaskutusta suuremmille loppukäyttäjille. Yhteislaskutus ehdotetaan rajattavaksi loppukäyttäjiin, joiden sähkönkäyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeella tai jonka sähkönkäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa. Rajauksella vähennettäisiin yhteislaskutuksen aiheuttamaa, yksittäiseen asiakkaaseen liittyvää luottotappioriskiä sekä vähittäismyyjältä vaadittavien vakuuksien suuruutta ja niiden aiheuttamia kustannuksia. Kiinteistöliitto katsoo, että yhteislaskutuksen asiakasluottotappioriskin ohjaaminen vähittäismyyjälle mahdollistaisi vähittäismyyjän valintaan perustuvan yhteislaskutuksen tarjoamisen ehdotetun rajauksen ylittäville loppukäyttäjille ilman, että se tarkoittaisi yksipuolista jakeluverkonhaltijan riskin kasvattamista. Ministeriö toteaa tältä osin, että yhteislaskutuksen ulottaminen suurempiin loppukäyttäjiin voi merkittävästi

kasvattaa laskutusvolyymia, ja sen myötä jakeluverkonhaltijan vähittäismyyjään kohdistuvaa riskiä myös asiakasluottotappioriskin kohdentuessa vähittäismyyjään.

Elenia Verkko Oyj on lausunnossaan katsonut, että ehdotetun 105 j §:n mukainen vakuuden asettamisen edellyttäminen voi realisoitua liian myöhään, jos mahdollisuus vaatia vakuutta on sidottu vähittäismyyjän luottokelpoisuuden alenemiseen. Elenia Verkko Oyj katsoo, että ”oikeus vaatia vakuutta syntyy liian myöhään, mikäli vähittäismyyjän maksukyky alenee tai vähittäismyyjä muuten laiminlyö yhteislaskutukseen liittyviä velvoitteitaan yhteislaskutusjärjestelyn käynnissä ollessa.” Esitetyn säännöksen mukaan puutteet vakuuden asettamisessa voivat muodostaa perusteen sille, että jakeluverkonhaltija kieltäytyy toteuttamasta yhteislaskutusta vähittäismyyjän kanssa. Ministeriö katsoo, että perusteet, joiden pohjalta jakeluverkonhaltija voi vaatia vakuutta tulisi olla säädetty laissa, ja niiden tulisi olla objektiivisesti arvioitavissa. Lisäksi ehdotetussa 105 j §:n 4 momentissa säädettäisiin, että vakuuden tarvetta ja määrää olisi tarkasteltava uudestaan viimeistään, kun vakuusvaateen edellytyksissä tai vakuuden määrän perusteissa tapahtuu olennaisia muutoksia. Vakuustarvetta voitaisiin siis tarkastella uudestaan myös yhteislaskutuksen jo käynnistyttyä.

Lisäksi ministeriö toteaa yhteislaskutukseen liittyvien perintäkulujen osalta, että hallituksen esityksessä ehdotetun 105 k §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todettu rajaus siitä, että yhteislaskutus ei tarkoittaisi saatavien perinnästä annetun lain 10 a §:n 3 momentin ja 10 e §:n 3 momentin mukaista tavanomaista suurempaa perinnässä edellytettyä työmäärää, on tarkoitettu selventämään, ettei yhteislaskutuksen voida automaattisesti katsoa aiheuttavan tavanomaista suurempaa työmäärää eikä yhteislaskutuksesta tulisi aiheutua loppukäyttäjälle ylimääräisiä kustannuksia verrattuna kahden erillisen laskun tilanteeseen. Ministeriö huomauttaa lisäksi, että sähkömarkkinalain 103 §:n 1 momenttiin esitetty muutos maksun laiminlyönnin ja katkaisuvaroituksen tekemisestä myös muulla pysyvällä tavalla kuin kirjallisesti on tarkoitettu yhtenäistämään sähkömarkkinalain sääntelyä saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) ja sen soveltamis- ja tulkintakäytännön kanssa.

Ministeriö kiinnittää huomiota myös professori Järventaustan talousvaliokunnalle toimittamassa asiantuntijalausunnossa esitettyyn näkemykseen vähittäismyyjien tuotetiedon välittämisestä jakeluverkonhaltijoille. Järventausta on lausunnossaan katsonut, että vähittäismyyjän tuotetiedon välittäminen jakeluverkonhaltijalle ”lisää osaltaan jakeluverkkoyhtiön mahdollisuuksia huomioida jakeluverkon käyttötoiminnassa ja suunnittelussa markkinaehtoinen kuormanohjaus sekä asiakkaan kuormien vasteet, jotka pohjautuvat sähkön myyjän tuotteiden dynaamisiin vaikutuksiin”. Ministeriö selventää, että sähkömarkkinalain 49 §:n 1 momentin 5 kohtaan esitetyn muutoksen tarkoituksena on yhteislaskutuksen edellyttämän tiedonvaihdon järjestäminen. Yhteislaskutus ei edellytä loppukäyttäjän sähkön myyntituotetta koskevan tiedon jakamista jakeluverkonhaltijalle. Kyseisen tiedon jakaminen jakeluverkonhaltijoille olisi ongelmallista kilpailuneutraliteetin ja eriyttämisperiaatteen osalta.

Jakelupalvelun maksurakenteiden yhtenäistäminen

Esitetyssä 54 §:ssä säädettäisiin, että jakelumaksu voisi koostua perusmaksusta, energiamaksusta ja tehomaksusta. Lisäksi niillä loppukäyttäjillä, joiden sähkönkäyttöpaikka on varustettu yli 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla, jakelumaksussa voisi lisäksi olla loistehokomponentti. Jakelumaksurakenteet vastaisivat jo käytössä olevia maksurakenteita ja verkkoyhtiöt päättäisivät maksukomponenttien käytöstä itsenäisesti kuten nytkin. Jakelumaksujen osalta ei velvoitettaisi jakeluverkonhaltijoita korvaamaan jakelupalvelun perusmaksua tehomaksuilla tai siirtymään kulutuspohjaiseen sähkön jakelumaksuun.

Vaikka voitaisiin nähdä perustetta sille, että verkkokustannusten ollessa kiinteitä myös jakelupalvelumaksut olisivat kiinteitä, asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin jakelupalvelukustannuksiinsa katoaisivat tällöin kokonaan. Lisäksi kiinteät maksut tarkoittavat todennäköisesti vähiten kuluttavien pienten liittymien maksujen merkittävää kallistumista ja paljon kuluttavien halpenemista, mikä olisi aiheuttamisperiaatteen vastaista.

Ministeriö huomauttaa jakelupalvelumaksujen yhtenäistämistä koskevan säännösehdotuksen osalta, että nykyisellään verkkoyhtiöt voivat halutessaan jo ottaa käyttöön tehomaksuja myös pienasiakkaille. Koska tehomaksujen määräytymisperusteet voivat poiketa toisistaan, käsillä olevalla lakiesityksellä pyritään luomaan kehikko tehomaksujen käytön yhtenäistämiseksi Energiaviraston

myöhemmillä määräyksillä. Jakeluverkkoyhtiöillä on vuonna 2019 julkaistussa tutkimuksessa[1] todettu olleen käytössä yli 20 erilaista tehomaksun määrittelyperustetta suurille sähkönkäyttäjille.

Keskeisiä yhtenäistettäviä asioita tehomaksun määrittelyssä ovat laskutettavan tehon määräytymisperuste (esimerkiksi kuukausittainen teho tai vuoden huipputeho) ja kynnystehon suuruus (esimerkiksi 5 kW tai 8 kW). Kyseisten määrittelyjen arvioidaan auttavan asiasta viestimisessä kuluttajille, sekä lisäävän tehomaksujen ymmärrettävyyttä.

Kuluttajavaikutusten osalta on keskeistä myös huomata, että jakelumaksujen määräytymisperusteiden yhtenäistämisellä tai jakeluverkonhaltijoiden tuotteiden maksukomponenttien muutoksilla ei ole vaikutusta jakeluverkonhaltijoiden sallittuun kokonaisliikevaihtotasoon, joka määräytyy hinnoittelun valvontamenetelmien perusteella. Asiassa on kyse siitä, miten kyseinen kokonaisliikevaihto allokoidaan maksuihin. Näin ollen, jos jonkin asiakasryhmän kustannukset laskevat sen ansioista, että asiakas kykenee vaikuttamaan jakelulaskuunsa tehokomponentin avulla alentavasti, tarkoittaa tämä sitä, että jonkin toisen asiakasryhmän maksut nousevat. Verkkopalvelumaksujen muutosnopeutta hillitsee lisäksi sähkömarkkinalain 26 a §:ssä säädetty 8 prosentin raja tyyppikäyttäjäkohtaisille hinnankorotuksille.

Gaia Consulting arvioi Älyverkkotyöryhmän vaikutustenarviointiraportissa[2] tehomaksun käyttöönoton suuntaa-antavia vaikutuksia eri tyyppikäyttäjien jakeluverkkomaksuihin. Analyysissä käytettiin viiden eri kuluttajan kulutusdataa (1.3.2016- 28.2.20217) kustakin kuluttajaryhmästä (K1, K2, L1 ja L2). K-kuluttajia oletettiin olevan kolminkertainen määrä L-kuluttajiin verrattuna. Tyyppikuluttajaryhmät olivat:

- K1: Kerrostalohuoneisto, ei sähkökiuasta, 2 000 kWh/vuosi

- K2: Pientalo, sähkökiuas, ei sähkölämmitystä, 5 000 kWh/vuosi

- L1: Pientalo, huonekohtainen sähkölämmitys, 18 000 kWh/vuosi

- L2: Pientalo, osittain varaava sähkölämmitys, 20 000 kWh/vuosi

Laskennassa verkkoyhtiöiden asiakkailta perimä kokonaismaksumäärä pidettiin samana. Lähtötilanteessa perusmaksulla (e/kk) perittiin 50 prosenttia ja energiamaksulla (snt/kWh) 50 prosenttia kokonaisjakelupalvelumaksusta. Tehohinnoittelumallissa perusmaksusta puolet korvattiin tehomaksulla. Vaihtoehtoisia tehohuipun tarkasteluja oli kaksi:

- Teholaskutus talven tehohuipun (talvihuippu) mukaan: kerran vuodessa perittävä tehomaksu talven tehohuipun mukaan (yksi tuntihuippu).

- Teholaskutus kuukausihuipun mukaan: kuukausittain perittävä tehomaksu jokaisen kuukauden tehohuipun mukaan. Sama hinta kaikilla kuukausilla (12 tuntihuippua).

Ensimmäisessä laskennassa oletettiin, että tehomaksua peritään vain 5 kW ylittävältä osalta. Vaikutukset arvioitiin seuraavasti:

- K1-kuluttajan maksut alenevat, koska huipputeho ei koskaan ylitä 5 kW kynnystä

- K2-kuluttajan maksut nousevat, koska kulutusprofiili sisältää hyvin korkeita tehopiikkejä suhteessa peruskulutustasoon esimerkiksi johtuen saunan käytöstä

[1] Lummi K., Mutanen A., Järventausta P., Upcoming Changes in Distribution Network Tariffs – Potential Harmonization Needs for Demand Charges. Proceedings of 25th International Conference on Electricity Distribution (CIRED 2019), Madrid, June 2019.

[2] Gaia Consulting Oy: Vaikutustenarvio työ- ja elinkeinoministeriön älyverkkotyöryhmän esittämistä toimista 8.10.2018, https://tem.fi/documents/1410877/3481825/Vaikutustenarvio+%C3%A4lyverkkoty%C3%B6ryhm%C3%A4n+esitt%C3%A4mist%C3%A4+toimista%2C+8.10.2018/0452e52f-ec04- 4e42-98f2-66cb6b0b79b9/Vaikutustenarvio+%C3%A4lyverkkoty%C3%B6ryhm%C3%A4n+esitt%C3%A4mist%C3%A4+toimista%2C+8.10.2018.pdf .

- L-kuluttajien vuosittainen siirtomaksu alenisi noin 10 %

Laskennan tulos on herkkä sille kuinka suuri kunkin ryhmän (K1, K2, L1, L2) osuus on jakeluverkkoyhtiön asiakkaista. Analyysissa oletettiin K-asiakkaita olevan kolminkertainen määrä L-asiakkaisin nähden. Erot tasoittuvat, mikäli K-asiakkaita on tätäkin enemmän. Kuitenkin vaikutusten suunta pysyy hyvin todennäköisesti samana. K2- asiakkaiden sähkön jakelumaksu nousee tehohinnoittelun myötä, koska heidän kulutusprofiilinsa on tyypillisesti huipukkain.

Toisessa laskennassa tehomaksussa ei käytetty 5 kW:n rajaa. Tehomaksusta aiheutui kustannuksia edelleen K2-kuluttajalle, koska kulutusprofiili sisältää korkeita piikkejä suhteessa peruskulutustasoon. Lisäksi K1-kuluttajien kustannukset nousivat. L-kuluttajien jakelupalvelumaksut puolestaan alenivat.

Tehomaksukomponentin täsmällisten kuluttajavaikutusten arviointi on kuitenkin haastavaa. Vaikutukset riippuvat kulutusprofiilin lisäksi muun muassa siitä, mikä kunkin kuluttajan kulutusmäärä on, sekä siitä, kuinka paljon kukin loppukäyttäjä mukauttaa kulutustaan mahdollisen tehotariffin käyttöönoton myötä. Lisäksi vaikutus riippuisi siitä, miten tehomaksu tullaan lopulta määrittelemään ja miten eri verkkoyhtiöissä tehomaksun käyttöönotto vaikuttaisi muihin jakelumaksukomponentteihin, kuten kiinteään perusmaksuun tai energiakomponenttiin.

Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa (LUT) sekä Tampereen yliopistossa on tehty tutkimusta tehomaksujen vaikutuksista. LUT:n tutkimuksissa tehopohjaisella jakelupalvelun hinnoittelulla ei ole havaittu olevan merkittäviä negatiivisia vaikutuksia markkinapohjaiseen kysyntäjoustoon. Toisaalta huipputehon pienentämiseen ohjaavalla elementillä (tehomaksu) arvioidaan voitavan pienentää verkon tehonkasvua, mikä puolestaan hillitsee investointitarvetta ja hintojen nousupainetta. Tampereen yliopistossa tehdyistä tutkimuksista ilmenee, että tehomaksukomponentti lisää asiakkaan mahdollisuuksia vaikuttaa omaan verkkopalvelumaksuunsa, edistää hinnoittelun kustannusvastaavuutta ja edesauttaa aiheuttamisperiaatteen toteutumista, vähentää eri asiakkaiden välillä tapahtuvaa ristisubventiota, sisältää koko sähköenergiajärjestelmän resurssi- ja energiatehokkuuteen kannustavia ominaisuuksia, ja luo edellytyksiä muille sähkömarkkinatoimijoille kehittää jo olemassa olevia palveluita tai luoda täysin uutta liiketoimintaa ja palveluita. Lisäksi tutkimuksessa on todettu tehomaksukomponentin turvaavan verkkoyhtiölle vakaan liiketoiminnan ja verkon ylläpidon verkkopalvelumaksun sisältäessä verkon mitoitukseen liittyvän näkökulman, sekä luovan kannusteen asiakkaalle investoida kulutusjoustoon ja ohjattavuuteen, jota voidaan käyttää myös markkinahintapohjaiseen ohjaukseen, ja useimmissa tapauksissa parantavan asiakkaan mahdollisuuksia kulutusjouston hyödyntämiseen pelkkään markkinahintaan perustuvaan ohjaukseen verrattuna.

Tampereen yliopiston tutkimuksessa[3] tehomaksun todettiin tasoittavan merkittävästi pörssihintaan perustuvan kulutusjouston aiheuttamia jakeluverkon kulutushuippuja, säilyttäen kuitenkin asiakkaan hyödyn dynaamisesta energianhinnasta. Toisessa tutkimuksessa[4] sekä tehoon että markkinahintaan perustuvan ohjauksen hyötyjen todettiin yhdessä olevan lähes kaikilla asiakkailla huomattavasti suuremmat verrattuna pelkästään markkinahintaan perustuvaan ohjaukseen. Kuitenkin, jos samaa joustoresurssia ohjataan sekä tehon että markkinahinnan pohjalta, saatetaan osa teho-ohjauksen hyödyistä menettää ohjausjärjestelmän epäideaalisen kulutusennusteen vuoksi.

LUT:n tutkimuksen[5] mukaan verkon nykykuormituksilla tehomaksu voi muuttaa verkkotoiminnan kustannusvastaavuutta heikompaan suuntaan, kun haja-asutusalueilla verkkokustannuksista merkittävä osa on kiinteitä kustannuksia. Tutkimuksessa tunnistettiin kuitenkin tarve asiakaskannusteille huipputehojen kasvun hillitsemiseen verkon uusien kuormitusten, kuten sähköautojen kotilatauksen lisääntyessä.

---

[3] Supponen A., Lummi K., Rautiainen A., Repo S., Järventausta P., Network Impacts of Distribution Power Tariff Schemes with Active Customers. Proceedings of the 13th International Conference on the European Energy Market (EEM 2016), June 2016, Portugal.

[4] Koskela J., Rautiainen A., Lummi K., Järventausta P., Utilization of Households' Electrical Energy Storages with Power-Based Distribution Tariffs. IEEE Transactions on Power Systems, Volume 34, Issue 3, 2019, s. 1693–1702.

[5] Haapaniemi ym. 2021, "Joustava ja toimintavarma sähkönjakeluverkko – Pienasiakkaiden tehoperusteinen sähkönsiirron hinnoittelu haja-asutusalueilla toimivissa jakeluverkkoyhtiöissä" https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-706-8

LUT:ssa on lisäksi tutkittu sähkömarkkinan hintavolatiliteetin vaikutuksia sähkön kulutusjoustoon ja sähkönjakelujärjestelmään tarkastelemalla tehomaksun vaikutuksia pörssisähköperusteiseen sähköautojen latauksen ohjaukseen[6]. Tutkimuksen mukaan tehotariffi voisi ohjata hyödyntämään useampia edullisia pörssisähkön tunteja sähköauton lataustarpeen täyttämiseen päivittäin. Kulutusjoustosta aiheutuvien asiakashyötyjen arvioitiin tutkimuksessa pienentyvän tehomaksun ohjausvaikutuksen myötä kahdella prosentilla (pörssihintaohjauksen asiakashyödyksi sähköauton lautauksesta ilman tehomaksua oletettiin 40 euroa kuukaudessa, jolloin hyödyn alenema kuukaudessa olisi noin yksi euro). Samanaikaisesti tehomaksun vaikutus verkkojen kapasiteetin riittävyyteen arvioitiin merkittäväksi.

Ministeriö huomauttaa, että tehomaksujen vaikutukset liittyvät ennemmin verkon kapasiteettiin kuin sähkömarkkinaan tai sen hinnanmuodostukseen. Välillisesti vaikutus sähkömarkkinoihin voi kuitenkin muodostua loppukäyttäjien kulutuskäyttäytymisen kautta. Etenkin kiinteällä hinnalla sähköä ostavilla tehomaksun kulutusta tasaavan vaikutuksen on mahdollista kohdistua huipputunneille kulutusta vähentäen, millä voi olla positiivinen vaikutus markkinan toimintaan. Tehomaksun käyttöönotto voi vaikuttaa myös toimitusvarmuuden tukemiseen verkon ylikuormituksen välttämisen kautta. Tehomaksulla ei arvioida olevan suoraa vaikutusta huoltovarmuuteen.

Ruotsissa tehotariffi on lisännyt suosiotaan. Vuoden 2023 tariffitiedoissa 26 verkonhaltijaa ilmoitti tarjonneensa tehokomponenttisia tariffeja asiakkaille, joiden sulake on 63A tai pienempi. Suuremmille asiakkaille tehotariffi on sulakepohjaista kiinteää maksua yleisempi. Virossa jakelupalvelumaksuissa on käytössä energiakomponentti. Suomessa tehomaksuja on kuitenkin jo laajalti käytössä suurilla sähkönkäyttäjillä, eikä tehomaksuilla ja käsillä olevalla jakelupalvelumaksujen rakenteiden yhtenäistämisellä näin ollen arvioida nykytilanteeseen verrattuna olevan kilpailuvaikutuksia suhteessa muihin maihin.

Sähkön jakeluverkkoinvestointien kehitys ja yritysten valmius investointeihin

Ministeriö korostaa, että verkkotoiminnan valvonta kuuluu Energiaviraston toimivaltaan. Jakeluverkkoyhtiöt eivät toimita ministeriölle tietoja investointimääristään tai -suunnitelmistaan, eikä ministeriö suorita yhtiöiden taloudellista valvontaa. Sähkömarkkinalain 52 §:n mukaan jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kehittämisen on perustuttava avoimeen jakeluverkon kehittämissuunnitelmaan, joka on laadittava vähintään joka toinen vuosi. Jakeluverkonhaltijoiden on tullut toimittaa kehittämissuunnitelmat Energiavirastolle viimeksi 30.6.2024. Samoin jakeluverkkotoiminnan valvontamenetelmät kuuluvat Energiaviraston toimivaltaan. Alla esitetty arvio jakeluverkkoinvestointien kehityksestä ja yritysten investointivalmiudesta perustuu Energiaviraston työ- ja elinkeinoministeriölle toimittamiin tietoihin.

Kehittämissuunnitelmiin on sisällytettävä muun muassa kuvaus keskeisistä jakeluverkkoinvestoinneista, jotka ovat tarpeen uuden sähköntuotantokapasiteetin ja uusien kuormien liittämiseksi sekä kuvaus investoinneista toiminnan laatuvaatimusten täyttämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä verkon kapasiteettitarpeiden ylläpitämiseksi. Tämä sisältää toimenpiteet, joiden toteuttaminen johtaa siihen, ettei jakeluverkon vioittuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena aiheuta asemakaava-alueella verkon käyttäjälle yli 6 tuntia kestävää sähkönjakelun keskeytystä, eikä muulla alueella yli 36 tuntia kestävää sähkönjakelun keskeytystä.

Kesäkuussa 2024 toimitetuissa kehittämissuunnitelmissa jakeluverkonhaltijat ovat kuvanneet, että aiempaan kehittämissuunnitelmaan verrattuna investointitasot ovat lyhyellä tähtäimellä vuosille 2024–2025 laskeneet noin 11 % aiemmin suunnitellusta. Jakeluverkonhaltijat kuitenkin arvioivat kasvattavansa vuodesta 2026 alkaen jakeluverkkoinvestointejaan yli aiemman arvioidun investointitason pääasiassa investoinneilla, joita tarvitaan uuden tuotannon ja kuormien liittämiseksi.

Liittämisvelvollisuutta koskeva sääntely

Liittämistä ja liittämisvelvollisuutta koskevat ehdotukset on hallituksen lainsäädäntösuunnitelmassa hajautettu kahteen erilliseen hallituksen esitykseen: 1) HE 197/2024 vp ja 2) viikolla 17/2025 annettavaksi suunniteltu ns. Suurjänniteverkko-HE. Tämän johdosta liittämisen sääntelyn kehitystä on

[6] Haakana ym. 2024, “Sähkömarkkinan hintavolatiliteetin vaikutukset sähkön kulutusjoustoon ja sähkönjakelujärjestelmään” https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-412-208-5

valitettavasti vaikeampi hahmottaa kuin jos ehdotukset olisi keskitetty yhteen hallituksen esitykseen. Ehdotusten jakamiseen päädyttiin kuitenkin kahdesta syystä. Ensinnäkin tuuli- ja aurinkovoimalaitosten yhteyteen liitettäviä energiavarastoja koskeva ehdotus (sähkömarkkinalain 3 § 5 k., ”pikafiksiksi” nimetty ehdotus) nähtiin energiavarastoinvestointien nopeuttamiseksi niin kiireelliseksi, että sekä liittyjien että verkonhaltijoiden etujärjestöt halusivat sitä vietäväksi eteenpäin mahdollisimman nopeasti. Toiseksi liittämisvelvollisuutta koskevan sähkömarkkinalain 20 §:n 3 momentin muutosehdotuksen sisältämä oikeustilan selvennys ja siihen liittyvä 21 b §:n 2 momentin täsmennys nähtiin tarpeellisena sisällyttää nopeammin etenevään hallituksen esitykseen, koska sekä Energiavirastoon että ministeriöön oli tullut vuoden 2024 aikana paljon palautetta liittyjiltä kohtuuttoman pitkistä liittämisajoista jakeluverkoissa. Säännöksillä on yhteys myös sähkömarkkinadirektiivin muutoksen (EU) 2024/1711 kansalliseen täytäntöönpanoon, jonka määräaika on päättynyt 17.1.2025.

Liittämistä koskevat ehdotukset on käytännössä valmisteltu ministeriössä yhdessä ja sääntely tulee Suurjänniteverkko-HE:ssä esitettyjen lainmuutosten myötä muodostamaan yhtenäisen kokonaisuuden. Kutsumanimestään huolimatta Suurjänniteverkko-HE tulee sisältämään tältä osin myös jakeluverkkoja koskevia säännöksiä.

Ministeriö katsoo, ettei HE 197/2024 vp:n käsittelyn yhteydessä eduskunnassa tulisi tehdä hallituksen esitykseen sellaisia muutoksia, jotka on tarkoitus tuoda eduskuntaan Suurjänniteverkko-HE:n osana. Tällä menettelyllä turvataan liittämistä koskevien säännösten parempi valmistelu, koska tällä tavoin on mahdollista testata Suurjänniteverkko-HE:n muutosehdotuksia lausuntokierroksella ja tarvittaessa täsmentää niitä.

Sekä HE 197/2024 vp:n että Suurjänniteverkkotyöryhmän liittämistä koskevien muutos- ja täsmennysehdotusten tavoitteena on edistää niin liittyjien investointeja kuin verkonhaltijoiden verkkoinvestointeja. Suurjänniteverkkotyöryhmän ehdotuksen kantavana teemana on ollut myös Suomen sähköjärjestelmän kustannustehokkuuden ja toimintavarmuuden edistäminen. HE 197/2024 vp:ssä ehdotetuilla sähkömarkkinalain 3 §:n ja 21 b §:n säännöksillä pyritään edistämään liittyjien investointeja ja sähkömarkkinalain 20 §:n täsmennyksellä sekä liittyjien investointeja että verkonhaltijoiden verkkoinvestointeja.

Ministeriö ei jaa verkonhaltijoita edustavien Energiateollisuuden ja Paikallisvoiman sekä eräiden verkonhaltijoiden näkemystä siitä, että Energiaviraston vuoden 2024 alusta käyttöönottama valvontamalli heikentäisi verkonhaltijoiden investointimahdollisuuksia asiakkaiden liittämiseen siten, että ne eivät voisi noudattaa jakeluverkkoon ehdotettua kuuden kuukauden pääsääntöistä liittämisaikaa. Ministeriö huomauttaa, että Energiaviraston on lakisääteisesti huolehdittava valvontamallia vahvistaessaan siitä, että menetelmien on mahdollistettava tarvittavien investointien tekeminen verkkoihin niin, että kyseisillä investoinneilla voidaan varmistaa verkkojen toimivuus (sähkömarkkinadirektiivi 59 artikla 7 kohdan a alakohta). Valvontamallia muutettaessa ei ole muutettu sähkömarkkinalain liittämisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä. Nyt ehdotettu säännös on tarkoitettu selkeyttämään vallitsevaa oikeustilaa. Kuten Energiavirasto on lausunnossaan todennut, ehdotettu säännös on linjassa viraston hallintokäytännön kanssa eikä siten aiheuta muutosta lainkohdan soveltamisen nykytilaan. Nykyinen sääntely velvoittaa verkonhaltijaa toimittamaan liittymät kohtuullisessa ajassa. Tämä tarkoittaa sitä, että liittymän kytkemisen edellyttämät verkostotoimenpiteet on tehtävä viipyilemättä, ja toimitusajan on perustuttava verkon rakentamisen viemään tosiasialliseen aikaan. Näin ollen liittämis- ja kehittämisvelvollisuus vaikuttaa suoraan verkonhaltijan tekemiin vuosittaisiin investointimääriin.

Ehdotettu liittämisaikaa koskeva täsmennys lakiin on tarpeellinen turvaamaan verkkoon pääsy ja asiakkaiden kohtuulliset palvelutarpeet myös tulevaisuudessa sähkömarkkinalain ja EU-asetusten tavoitteiden mukaisesti. Esimerkiksi liikenteen sähköistymisen edellyttämissä liittymähankkeissa kohtuullinen liittymisaika on havaittu kriittiseksi koko hankkeen toteuttamisen kannalta.

Lisäksi Paikallisvoima ry on lausunnossaan esittänyt muutosta ehdotettuun 54 b §:ään, jossa säädettäisiin jakeluverkonhaltijan velvoitteesta ilmoittaa kolmen kuukauden välein selkeät ja läpinäkyvät tiedot uusia liittämispyyntöjä varten käytettävissä olevasta jakeluverkkonsa ja suurjännitteisen jakeluverkkonsa kapasiteetista sekä perusteet tämän kapasiteetin laskemiseksi. Paikallisvoima ry katsoo, että velvoite ilmoittaa tiedot kolmen kuukauden välein on resurssien hukkakäyttöä, ja perustellumpi ilmoitusväli olisi kerran vuodessa. Tältä osin ministeriö huomauttaa, että kolmea kuukautta koskeva velvoite johtuu direktiivillä (EU) 2024/1711 muutetun sähkömarkkinadirektiivin 31 artiklan 3 kohdasta.

Liittymisjohdon määritelmä

Professori Järventausta ehdottaa harkittavaksi, että liittymisjohdon määrittelyä laajennettaisiin siten, että yhden tai useamman voimalaitoksen ja yhden tai useamman energiavaraston lisäksi liittymisjohtoon olisi mahdollista liittää myös voimalaitoksen tai energiavaraston omistajan sähkönkäyttökohde sellaista toimijan omaa sähkön käyttöä varten, jossa sähkö muunnetaan oman liiketoiminnan tuotannontekijäksi. Ministeriö toteaa, että Järventaustan ehdotus toteutuu pitkälti jo HE 197/2024 vp:n ehdotuksessa. Ehdotetun 3 §:n muutoksen säännöskohtaiset perustelut sisältävät sähkönkäyttökohteen määritelmän. Ehdotuksen mukaan sähkönkäyttökohteella tarkoitettaisiin kohdetta, jota varten liittyjä hankkii sähköliittymän. Sähkönkäyttökohteeksi katsottaisiin esimerkiksi sähkömarkkinalain 4 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kiinteistö tai sitä vastaava kiinteistöryhmä, jolla sijaitseva sähköverkko ei kuulu luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan piiriin. Sähkönkäyttökohteessa voisi olla sähkönkulutuksen lisäksi myös sähköntuotantoa ja energiavarastoja. Sähkönkäyttökohdetta koskevaa sääntelyä on tarkoitus täydentää Suurjänniteverkko-HE:ssä niihin liittyviä ns. erillisiä linjoja koskevalla sääntelyllä. Yhdessä nämä ehdotukset vastaisivat ministeriön käsityksen mukaan Järventaustan ehdotusta. Säädösteknisesti Järventaustan ehdotus ei ministeriön käsityksen mukaan kuitenkaan sellaisenaan ole toteutettavissa sähkömarkkinadirektiivin ja unionin tuomioistuimen sitä koskevan oikeuskäytännön asettamien reunaehtojen puitteissa. Ministeriö katsoo tämän vuoksi, ettei Järventaustan ehdotusta voida toteuttaa. Sääntelyä on tarkoitus täydentää Suurjänniteverkko-HE:ssä.

Energiavirasto on ehdottanut sähkönkäyttökohteen ja sähkönkäyttöpaikan määrittelyä lakitekstissä. Ministeriö toteaa, että ehdotetun 3 §:n muutoksen säännöskohtaiset perustelut sisältävät sähkönkäyttökohteen ja sähkönkäyttöpaikan määritelmät. Ehdotuksen mukaan sähkömarkkinalain termistöä selkeytettäisiin siten, että sähkönkäyttöpaikka -termi, jolla on lainsäädännössä myös muu, tarkempi merkitys, korvattaisiin sähkönkäyttökohde -termillä silloin, kun on kysymys yksittäisen sähkönkäyttökohteen liittämisestä sähköverkkoon. Ehdotuksen mukaan sähkönkäyttökohteella tarkoitettaisiin kohdetta, jota varten liittyjä hankkii sähköliittymän. Sähkönkäyttökohteeksi katsottaisiin esimerkiksi sähkömarkkinalain 4 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kiinteistö tai sitä vastaava kiinteistöryhmä, jolla sijaitseva sähköverkko ei kuulu luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan piiriin. Sähkönkäyttökohteessa voisi olla sähkönkulutuksen lisäksi myös sähköntuotantoa ja energiavarastoja. Yhdessä liittymässä voisi olla myös useita sähkönkäyttöpaikkoja. Tästä esimerkkeinä ovat kerros- tai rivitalo, jossa on useita huoneistoja taikka teollisuuskiinteistö, jossa toimii useita yrityksiä. Sähkönkäyttöpaikalla puolestaan tarkoitettaisiin kohdetta, johon on asennettu verkonhaltijan tai muu sähkönmittaus, ja johon sijoittunut verkon käyttäjä voi tehdä sähköntoimitussopimuksen ja sähköverkkosopimuksen, kuten ENTSO-E:n ns. Sähkömarkkinoiden harmonisoidussa roolimallissa tarkoitettu Accounting point -kohde. Ministeriön näkemyksen mukaan varsinkin sähkönkäyttökohteen määrittely tarkasti lakitekstissä johtaisi todennäköisesti kankeisiin määrittelysääntöihin, joista voisi aiheutua väliinputoamisongelmia: on vaikea määritellä yksiselitteisesti, millaisia yksiköitä varten liittyjän olisi hankittava erillinen liittymä. Sähkönkäyttöpaikalla sen sijaan on selkeä merkitys, jonka toimiala tunnistaa hyvin. Ministeriö katsoo, että säännösten soveltajille on syytä jättää tulkintavaraa, eikä sen vuoksi puolla Energiaviraston ehdotusta.

Energiavirasto on lisäksi ehdottanut, että sähkömarkkinalain 90 §:n säännöksen sähkönkäyttöpaikka -termi muutettaisiin sähkönkäyttökohteeksi. Ehdotettu muutos muuttaisi säännöksen sisältöä, koska kyseisessä säännöksessä tarkoitetaan nimenomaan liittymässä olevaa sähkönkäyttöpaikkaa. Säännöksen tarkoituksena on estää kiinteistön omistajaa käyttämästä sähköliittymän irtisanomista ja sähköjen katkaisemista kiinteistössä olevien vuokralaisten vuokrasopimusten irtisanomisvälineenä. Ministeriö ei puolla ehdotusta.

Markkinapohjainen kuormanohjaus

Kellonaikaan tai kalenteriin sidottu sähkönkulutuksen aikaohjaus on käymässä vanhentuneeksi, kun sähkön tuotantorakenne muuttuu vaihtelevammaksi ja säästä riippuvaksi, jolloin sähkömarkkinoiden tilanne muuttuu aiempaa nopeammin. Vaihtelevaan sähköntuotantoon perustuvassa sähköjärjestelmässä on tärkeää, että jatkossa yhä suurempi osuus sähkön kulutuksesta voi reagoida sähkömarkkinatilanteeseen nopeasti ja joustavasti.

Kuluttajat ovat ottaneet jo laajassa mittakaavassa käyttöön muita kuin mittarin kautta tehtäviä keinoja omien kuormiensa ohjaamiseen (mm. kotiautomaatioratkaisut). Näille kaikille vaihtoehdoille on edelleen paikkansa. Älymittarin kautta toteutettava markkinapohjainen kuormanohjaus toisi

yksinkertaisen ja edullisen vaihtoehdon etenkin niille asiakkaille, joilla on jo nyt kytkettynä kuormia yö-päivä –ohjauksessa, tai kohteissa, jossa kytkentä on yksinkertaista toteuttaa.

Euroopassa jakeluverkonhaltijan infrastruktuurin kautta tehtävät jakelutariffiin tai markkinahintaan perustuvat kuormanohjaukset ovat harvinaisia. Lisäksi älymittareiden asennusosuus vaihtelee maittain. Tämän ei kuitenkaan tulisi rajoittaa markkinoiden kehittymistä Suomessa. Ehdotettu markkinapohjainen kuormanohjaus siirtäisi asiakkaita kustannustehokkaalla tavalla helposti kulutusjouston ulottuville älymittareita hyödyntämällä.

Markkinapohjaisen kuormanohjauksen mahdollistava kuormanohjausrele on määritelty seuraavan sukupolven älymittareiden toiminnallisuudeksi. Asiakkaille asennetaan seuraavan sukupolven älymittari vanhojen älymittareiden tullessa käyttöikänsä päähän. Asennusaikataulu riippuu verkkoyhtiön mittarikannan iästä ja mittarivaihtoprojektin aikataulutuksesta. Pääosa asennuksista tapahtuu kuitenkin muutaman seuraavan vuoden aikana ja EU-sääntelyn myötä viimeistään 2031.

Lisäksi on huomattava, että ehdotettu markkinapohjaisen kuormanohjauksen mahdollistaminen tukee Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman toteuttamista. Hallitusohjelmassa todetaan, että sähköverkonhaltijat velvoitetaan asennuttamaan etäohjauksen mahdollisuus sähkölämmitteisiin kiinteistöihin ja tarjoamaan sen käyttö kuluttajien sekä heidän valtuuttamiensa joustosäästötarjoajien käyttöön.

Määräaikaisten sähkösopimusten irtisanomismaksua koskevan sääntely

Sähkönmyyntisopimusten irtisanomismaksuihin liittyvä käytäntö on Suomessa vaihdellut yhtiökohtaisesti, ja käytössä on ollut muun muassa tietyn euromäärän suuruisia maksuja tai koko sopimuksen jäljelle jäävän kauden arvioidun kulutuksen kattavia maksuja. Esitetty sääntely estäisi jatkossa jälkimmäisen käytännön mukaisen sopimussakon käytön. Myös kuluttajariitalautakunta on ratkaisussaan D/998/39/2023 katsonut, että sopimuksen ennenaikaista päättämistä koskeva sopimusehto on kuluttajan kannalta täysin tarkoitukseton ja vahingonkorvausoikeudessa noudatettavan rikastumiskiellon vastainen, kun irtisanomistilanteessa ehdon mukaan kuluttajan maksettavaksi tulisi jäljellä olevan sopimusajan mukainen arvioitu sähkönkulutus perusmaksuineen, ja sähkönmyyjällä olisi oikeus veloittaa kuluttajaa perusmaksuineen sähköstä, jota ei kuluttajalle kuitenkaan toimiteta.

Tapauskohtaisen, kuluttajasuojasääntelyyn pohjautuvan kohtuuttomuusarvioinnin rinnalla ehdotettu säännös antaisi irtisanomismaksujen tarkastelulle konkreettisen arviointiperusteen sekä ylärajan, ja turvaisi näin ollen kuluttajien asemaa. Toisaalta ehdotettu sääntely voisi myös yhtenäistää käytäntöjä irtisanomismaksujen määrittelemisessä ja edistää sopimuskäytännön ennakoitavuutta. On huomattava, että nykytilanteessa sähkönmyyntisopimuksen irtisanomismaksuja ei suoraan laissa säännellä.

Toisaalta irtisanomismaksun arvioinnin pohjautuminen sähkömarkkinadirektiivin 12 artiklan 3 kohdan mukaisiin vaatimuksiin maksun oikeasuhteisuuteen sekä sopimuksen irtisanomisesta vähittäismyyjälle tai aggregaattorille aiheutuvaan suoraan taloudelliseen tappioon voidaan nähdä loppukäyttäjän näkökulmasta epäselväksi irtisanomismaksun summan suhteen, mikäli irtisanomismaksu määriteltäisiin kiinteäksi sovitun summan sijaan esimerkiksi tietyllä laskukaavalla. Viime kädessä säännöksen soveltamisen selkeyden arvioidaan riippuvan siitä, miten yhtiöt määrittävät irtisanomismaksun suuruuden loppukäyttäjän kanssa tehtävässä sopimuksessa. Ehdotetussa 92 a §:n 3 momentissa säädettäisiin, että sopimusehdoissa olisi määriteltävä irtisanomismaksun määräytymisperusteet, jos irtisanomismaksua ei olisi sovittu tietyn määräiseksi. Määräytymisperusteet tulisi määrittää riittävällä tarkkuudella ja siten, että ne ovat loppukäyttäjän ymmärrettävissä. Lisäksi asiakkaaseen kohdistuvaa epävarmuutta lieventäisi ehdotettu säännös, jonka mukaan vähittäismyyjän tai aggregaattorin tulisi pyynnöstä antaa loppukäyttäjälle tieto tapauskohtaisesta irtisanomismaksun suuruudesta ennen sopimuksen irtisanomista. Ehdotettu sääntely mahdollistaisi edelleen myös kiinteiden irtisanomismaksujen käytön.

Kuten Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnossa todetaan, sopimussakoilla, jotka eivät kompensoi täysimääräisesti sähkönmyyjiä irtisanomismahdollisuuteen liittyvistä kustannuksista, olisi todennäköisesti määräaikaisten sopimusten yleistä hintatasoa nostava vaikutus. Alan yleisten käytäntöjen mukaan sähkönmyyjät suojaavat sähkön myyntihintaa ostamalla ennalta tietyn määrän sähköä, joka perustuu ennusteeseen yksittäisen asiakkaan sähkönkäytöstä koko sopimusajalta.

Vähittäismyyjä voi määräaikaisen sopimuksen ennenaikaisen päättymisen tapauksessa minimoida tappiotaan myymällä jo tehtyjä sähkön hinnansuojauksia takaisin rahoitusmarkkinoille. Jos sähkön hankintahinta on ollut korkeampi kyseistä sopimusta koskevien hinnansuojausten aikaan kuin silloin kun niitä myöhemmin myydään markkinoilla, muodostuu erotuksesta tappiota vähittäismyyjälle. Hinnansuojaukseen ostettua sähköä ei voi myydä suoraan verkkoon, koska hintasuojaukset eli sähköfutuurit toteutetaan rahoitusmarkkinoilla eikä sähkön fyysisellä markkinalla. Näin ollen sähkön vähittäismyyjän ja loppukäyttäjän riskinjako kriisiolosuhteissa ei suoraan määräydy sähkön korkean markkinahinnan perusteella sähkönmyyjälle edulliseksi.

Varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 36 §:n 1 momentin mukaan oikeustoimen ehtoa voidaan joko sovitella tai jättää se huomioon ottamatta, jos ehto on kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen. Kohtuuttomuutta arvioitaessa on otettava huomioon oikeustoimen koko sisältö, osapuolten asema oikeustointa tehtäessä, ja sen jälkeen vallinneet olosuhteet sekä muut seikat. Energiamarkkinariitalautakunta on ratkaisussaan Dnro EMLA 4/2023 katsonut, että ennakoimattoman, sopimussuhteen kannalta merkityksellisen markkinatilanteen muutoksen voitaisiin sinänsä katsoa puoltavan sopimusehdon sovittelua yhtenä sovitteluharkinnassa huomioon otettavana seikkana. Lautakunta on toisaalta katsonut, että lähtökohtaisesti sähkön kaltaisen hyödykkeen suurehkokin hintavaihtelu on seikka, johon sopimuksen osapuolten tulee varautua jo sopimusta tehdessään.

Energiateollisuus ry on lausunnossaan esittänyt, että ehdotetun 92 a §:n pakottavuus rajataan vain kuluttajiin. Ministeriö ei puolla ehdotusta, sillä säännöksen soveltaminen etenkin pieniin yrityksiin nähdään tarpeellisena, näiden aseman sähkönmyyntisopimuksen osapuolena rinnastuessa käytännössä usein kuluttajiin.

Ministeriö näkee lisäksi tarpeellisena tarkentaa sähkömarkkinalain 3 §:n 32 b kohtaan esitetyn määräaikaisen, kiinteähintaisen sähkönmyyntisopimuksen määritelmän perusteluihin kirjattua edellytystä siitä, että kiinteähintaisen osuuden olisi muodostettava yli puolet määräaikaisen ja kiinteähintaisen sähköntoimitussopimuksen hintavaikutuksesta. Kyseessä on direktiivin säännöksen kansallinen tarkentaminen, jonka tavoitteena on turvata asiakkaille määräaikaisten ja kiinteähintaisten sopimusten saatavuus. Kirjauksen tarkoituksena on ehkäistä tilanteita, joissa kiinteähintainen osuus muodostuisi nimelliseksi, sekä ohjata tarjottavien sopimusten suunnittelua yleisesti siten, että tämä vaatimus täyttyisi eri asiakkaiden kohdalla, esimerkiksi tyyppikäyttäjäprofiiliin perustuvan arvion tasolla. Kirjauksen tavoitteena ei ole edellyttää, että sähkön myyjä arvioisi jokaisen loppukäyttäjän osalta tämän kulutushistoriatietojen perusteella jakaumaa vaihtelevan ja kiinteähintaisen osuuden painoarvoista erikseen kussakin sopimuksessa.

Asiakasvalitusten käsittely

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on esittänyt lausunnossaan, että sähkömarkkinalakiin lisättäväksi esitetyn 99 a §:n valituksen käsitettä tulisi täsmentää vastaamaan kaikkea sopimuksen teon jälkeistä asiointia.

Ministeriö katsoo, että 99 a §:n asiakasvalituksen käsitteen laajentaminen kattamaan sopimusta koskeva asiointi laajassa mielessä olisi ongelmallista direktiivillä (EU) 2024/1711 muutetun sähkömarkkinadirektiivin 28 a artiklan 2 kohdan suhteen. Kyseisessä kohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvoitteesta varmistaa, että toimittajat eivät pura sopimusta ja kytke asiakkaita irti verkosta sellaisin perustein, joiden nojalla asiakkaat ovat tehneet valituksen 10 artiklan 9 kohdan mukaisesti. Direktiivin 10 artiklan 9 kohdassa tarkoitetun valituksen käsitteen tulkinnallinen laajentaminen vastaamaan kaikkea sopimuksen teon jälkeistä asiointia voisi käytännössä estää sopimuksen purkamisen tai irtikytkennän minkä tahansa asioinnin aikana. Sähkömarkkinadirektiivin 28 a artiklan 2 kohdan kansallinen täytäntöönpano tulee sisältymään myöhemmin annettavaan hallituksen esitykseen.

Erikseen voitaneen tarkastella, voiko ehdotettuun 99a §:ään sisällyttää yleisemmän palvelun hyvän tason edellytyksen. Sähkömarkkinadirektiivin 10 artiklan 9 kohta kuuluu kokonaisuudessaan: ”Loppuasiakkailla on oikeus toimittajiltaan saamansa palvelun ja valitusten käsittelyn hyvään tasoon. Toimittajien on käsiteltävä valitukset yksinkertaisesti, oikeudenmukaisesti ja ripeästi.” Direktiivi edellyttää näin ollen myös yleisesti palvelun hyvää tasoa. Ministeriö kuitenkin huomauttaa, että kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luku sääntelee menettelyjä asiakassuhteessa. Lähtökohtaisesti ministeriö katsoo lainsäädännön yhtenäisyyden vuoksi kuluttajan ja palveluntarjoajan välistä asiakassuhteen hoidon laatua koskevan yleisen sääntelyn olevan perustellumpaa kuluttajansuojalaissa kuin yksittäistä

toimialaa sääntelevässä sähkömarkkinalaissa. Lisäksi ministeriö huomauttaa, että yleinen vaatimus palvelun ”hyvästä tasosta” voitaisiin nähdä tulkinnallisesti epäselvänä velvoitteena.

Sähkönmyyntisopimuksen voimaantulo

Kilpailu- ja kuluttajavirasto nostaa lausunnossaan esiin sen, että ehdotetun 87 §:n 6 momentin sanamuoto ei tue sitä, että sähkönmyyntisopimus voitaisiin vain kuluttajan aloitteesta ajastaa alkamaan myöhemmin kuin 90 vuorokauden kuluttua sopimuksen tekemisestä. Ehdotetun säännöksen mukaan voimaantuloajan rajaus ei soveltuisi, jos kuluttaja on omasta aloitteestaan ottanut yhteyttä elinkeinonharjoittajaan tai jos elinkeinonharjoittaja on ottanut yhteyttä kuluttajaan tämän nimenomaisesta pyynnöstä sähkönmyyntisopimuksen tekemiseksi. Säännöskohtaisissa perusteluissa on tarkennettu, että ”[e]hdotettu säännös ei näin ollen estäisi kuluttajan omasta aloitteesta tapahtuvaa sähkönmyyntisopimuksen tekemistä siten, että sopimuksen mukainen sähköntoimitus alkaisi myöhemmin kuin 90 vuorokauden kuluessa sopimuksen tekemisestä.” Ministeriö katsoo säännöksen tarkoituksen ilmenevän sen perusteluista. Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi ehdotetun 87 §:n 6 momentin sanamuotoa voitaisiin kuitenkin tarkentaa seuraavasti:

Jos sähkönmyyntisopimus on tehty kuluttajan kanssa kuluttajansuojalain 6 luvussa tarkoitetussa kotimyynnissä tai etämyynnissä tai muutoin vähittäismyyjän kiinteän toimipaikan ulkopuolella, sopimuksen mukaisen sähköntoimituksen on käynnistyttävä viimeistään 90 vuorokauden kuluessa sopimuksen tekemisestä. Jos sähköntoimitusta ei voida aloittaa viimeistään 90 vuorokauden kuluessa sopimuksen tekemisestä, sopimus raukeaa. Vähittäismyyjän on ilmoitettava kuluttajalle viipymättä sopimuksen raukeamisesta saatuaan tiedon siitä, ettei sähköntoimitusta voida aloittaa 90 vuorokauden kuluessa sopimuksen tekemisestä. Kuluttajalta ei saa periä sopimukseen perustuvia maksuja ennen sähköntoimituksen aloittamista. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta, jos kuluttaja on omasta aloitteestaan ottanut yhteyttä elinkeinonharjoittajaan tai jos elinkeinonharjoittaja on ottanut yhteyttä kuluttajaan tämän nimenomaisesta pyynnöstä **sellaisen** sähkönmyyntisopimuksen tekemiseksi**, jonka mukainen toimitus käynnistyy yli 90 vuorokauden kuluttua sopimuksen tekemisestä**.

JAKELU Eduskunnan talousvaliokunta

TIEDOKSI TEM/OHJY